

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 287/2010-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. septembra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť Poľnohospodárskeho družstva B., B., a F. M., zastúpených Advokátskou kanceláriou S. – Š., s. r. o., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Trenčín sp. zn. 27 C 33/2006 z 21. júna 2006 a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 4 Co 224/2009-432 z 15. apríla 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Poľnohospodárskeho družstva B. a F. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júla 2010 faxom doručená a 9. júla 2010 písomným podaním doplnená sťažnosť Poľnohospodárskeho družstva B., B., a F. M. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených Advokátskou kanceláriou S. – Š., s. r. o., B., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 27 C 33/2006 z 21. júna 2006 (ďalej len „rozsudok

okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 224/2009-432 z 15. apríla 2010 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z príloh vyplýva, že sťažovatelia ako predávajúci a kupujúci «... uzatvorili... 17. 12. 2003 kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam...ktorej zápis vkladom povolila Správa katastra I...

Dňa 24. 02. 2006 podali navrhovatelia... na Okresný súd návrh na začatie konania proti sťažovateľom o určenie neplatnosti Kúpnej zmluvy...

podľa ust. § 39 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník... neplatná, pretože svojím obsahom a účelom odporuje zákonu a zákon obchádza.

Splnenie predpokladov neplatnosti právneho úkonu podľa ust. § 39 Občianskeho zákonníka videli Navrhovatelia v tom, že sťažovatelia konali v rozpore s platným právom v čase uzavierania zmluvy, konkrétne so zákonom č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o navrátení vlastníctva“), ktorý bol zverejnený v Zbierke zákonov SR dňa 02. 12. 2003, t. j. dňa 02. 12. 2003 nadobudol platnosť a dňa 01. 01. 2004 nadobudol účinnosť...

Okresný súd vydal... 21. 06. 2006 Rozsudok 1, ktorým určil, že Kúpna zmluva je neplatná v celom rozsahu. Z odôvodnenia Rozsudku 1 Okresného súdu vyplýva, že podľa Okresného súdu Kúpna zmluva nesledovala primárne prevod vlastníckeho práva, ale jej podstatou a účelom bolo znemožniť navrátenie vlastníctva Nehnuteľností na Navrhovateľov. Úmysel sťažovateľa 1 videl Okresný súd v tom, že majúci vedomosť o snahe Navrhovateľov navrátiť vlastníctvo k Nehnuteľnostiam a pod tlakom pravdepodobnosti, že Navrhovatelia dosiahnu tento cieľ, previedol Nehnuteľnosti v legisvakančnej lehote zákona o navrátení vlastníctva na sťažovateľa 2 ako fyzickú osobu. Kúpnu zmluva teda Okresný súd považoval za absolútne neplatnú z dôvodu, že Kúpna zmluva sledovala výlučný zámer v rozpore s účelom Kúpnej zmluvy.

Sťažovatelia napadli Rozsudok 1 odvolaním v celom rozsahu, žiadali ho zrušiť a vec vrátiť späť prvostupňovému súdu.

Krajský súd rozsudkom zo dňa 08. 03. 2007 Rozsudok 1 vo vzťahu k niektorým Navrhovateľom zrušil a konanie zastavil a vo zvyšnej časti Rozsudok 1 zmenil tak, že Návrh zamietol (ďalej len „Rozsudok 2“).

Proti Rozsudku 2 podali Navrhovatelia dovolanie. Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 30. 09. 2009 (ďalej len „Uznesenie“) Rozsudok 2 v časti zamietnutia Návrhu zrušil a vec vrátil Krajskému súdu.

Krajský súd v zmysle Uznesenia vydal Rozsudok, ktorým v časti týkajúcej sa Navrhovateľa 69c/ Rozsudok 1 zrušil a konanie zastavil a vo zvyšnej časti Rozsudok 1 potvrdil.

Krajský súd v odôvodnení Rozsudku... uviedol, že posúdil v odvolacom konaní to, či sťažovateľ 2 mal vedomosť o prípadnom úmysle sťažovateľa 1 uzavretím Kúpnej zmluvy vylúčiť Navrhovateľov z možnosti uplatniť reštitučný nárok a či mal sťažovateľ 2 vedomosť o poznámke na príslušnom LV o prebiehajúcom súdnom konaní o určenie, že sťažovateľ 1 nie je vlastníkom Nehnutelností.

Podľa Krajského súdu „v danej veci je naliehavý právny záujem na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, keď v prejednávanej veci je nesporné, že od výsledku súdneho konania bude priamo závisieť posúdenie reštitučného nároku.“

Krajský súd mal za preukázané, že sťažovateľ 1 vedel, že sa stáva povinnou osobou v zmysle zákona o navrátení vlastníctva a nemôže previesť Nehnutelností odo dňa účinnosti zákona o navrátení vlastníctva do vlastníctva iného. Krajský súd v odôvodnení Rozsudku ďalej uviedol, že sťažovateľ 1 chcel obísť ustanovenie § 4 ods. 2 zákona o navrátení vlastníctva, a preto previedol vlastníctvo k Nehnutelnostiam na fyzickú osobu a „nastolil tak právny stav, aby sa znemožnilo navrátenie vlastníctva navrhovateľov k požadovaným pozemkom.“

Námietky sťažovateľov uvedené v odvolaní neboli podľa Krajského súdu opodstatnené, nakoľko „vzhľadom k zmyslu zákona o pôde, ktorým je odčinenie majetkových krívd, je treba reštitučné nároky považovať za nároky primárne, a to i za cenu zásahu do už vykonaných majetkových vzťahov. Akýkoľvek iný výklad by totiž blokačné ust. § 4 ods. 2 Zák. o pôde robil bezcenným.“».

Podľa sťažovateľov je napadnutý rozsudok okresného súdu v spojení s napadnutým rozsudkom krajského súdu nezákonný „... nakoľko Krajský súd spolu s Okresným súdom dospeli k rozhodnutiam na základe právneho posúdenia veci, ktoré je v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky a bolo tým zasiahnuté do základných práv sťažovateľov, konkrétne do ich vlastníckeho práva v rozsahu, ktorý právny poriadok Slovenskej republiky ako právneho štátu nepripúšťa...

Krajský súd pri právnom posúdení veci použil výklad právnych predpisov, ktorý je v rozpore s čl. 1 ods. 1 Ústavy, a to predovšetkým so zákazom retroaktivity. “.

Sťažovatelia poukazujú na to, že „... Krajský súd v odôvodnení Rozsudku interpretoval právnu normu a subsumoval právny stav pod takto interpretovanú právnu normu - ust. zákona o navrátení vlastníctva, ktorú vzhľadom na uvedené nebolo na daný právny vzťah možné použiť, nakoľko v čase uskutočnenia právneho úkonu - Kúpnej zmluvy ešte tento právny predpis nenadobudol účinnosť. Práve v dôsledku takéhoto výkladu právnej normy a následnej subsumpcie došlo zo strany Krajského súdu k použitiu retroaktivity v rozpore s princípmi právneho štátu. “.

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo sťažovateľov vyplývajúce z ust. čl. 20 ods. 1 Ústavy bolo porušené Rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 15. 04. 2010, sp. zn.: 4Co/224/2009-432, a Rozsudkom Okresného súdu Trenčín zo dňa 21. 06. 2006, sp. zn. 27C/33/2006.

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 15. 04. 2010, sp. zn.: 4Co/224/2009-432, a Rozsudok Okresného súdu Trenčín zo dňa 21. 06. 2006, sp. zn. 27C/33/2006 sa v súlade s ust. § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ÚS zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu na ďalšie konanie.

Krajský súd v Trenčíne je povinný do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu zaplatiť sťažovateľovi 1 finančné zadosťučinenie vo výške 15.000,- EUR (slovom pätnásťtisíc eur) a sťažovateľovi 2 finančné zadosťučinenie vo výške 15.000,- EUR (slovom pätnásťtisíc eur).

Krajský súd v Trenčíne je povinný uhradiť sťažovateľom trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet právneho zástupcu.

Alternatívne

Základné právo sťažovateľov vyplývajúce z ust. čl. 20 ods. 1 Ústavy bolo porušené Rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 15. 04. 2010, sp. zn.: 4Co/224/2009-432.

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 15. 04. 2010, sp. zn.: 4Co/224/2009-432 sa v súlade s ust. § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ÚS zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Trenčíne na ďalšie konanie.

Krajský súd v Trenčíne je povinný do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu zaplatiť sťažovateľovi 1 finančné zadosťučinenie vo výške 15.000,- EUR (slovom pätnásťtisíc eur) a sťažovateľovi 2 finančné zadosťučinenie vo výške 15.000,- EUR (slovom pätnásťtisíc eur).

Krajský súd v Trenčíne je povinný uhradiť sťažovateľom trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet právneho zástupcu. “

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom,

neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05).

Sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom okresného súdu a rozsudkom krajského súdu.

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom okresného súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, je založená na základe princípu subsidiarity. Zo subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa môže domôcť ochrany svojho základného práva alebo slobody využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov pred iným orgánom verejnej moci, odmietne takúto sťažnosť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na prerokovanie (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha ústavnému súdu právomoc zaoberať sa namietaným porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd sťažovateľov je okrem iného aj

opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

V danom prípade boli sťažovatelia oprávnení podať proti rozsudku okresného súdu odvolanie, o čom vedeli, odvolanie aj podali a krajský súd o ňom rozsudkom rozhodol. Z toho vyplýva, že sťažovatelia mali k dispozícii účinný právny prostriedok na ochranu svojich práv, o ktorom bol oprávnený rozhodnúť krajský súd, čo vylučuje právomoc ústavného súdu.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľov v časti namietajúcej porušenie ich základného práva rozsudkom okresného súdu z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu

Podľa názoru sťažovateľov k porušeniu ich základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy došlo nesprávnym právnym názorom všeobecného súdu, teda jeho interpretáciou a aplikáciou príslušných zákonných ustanovení, a to hlavne zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov.

Sťažovatelia však napriek uvedeným dôvodom v sťažnosti nenamietali porušenie ústavnoprocených princípov súdneho konania zakotvených v čl. 46 až čl. 48 ústavy rozsudkom krajského súdu a v petite nenavrhli vysloviť porušenie žiadneho z čl. 46 až čl. 48 ústavy, ale navrhli iba vyslovenie porušenia čl. 20 ods. 1 ústavy.

V sťažnosti je výrazne oddelený petit od jej ostatných častí. Ústavný súd je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom na začatie konania. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje najmä na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovatelia domáhajú. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovatelia domáhajú v petite svojej sťažnosti (m. m. III. ÚS 2/05, II. ÚS 19/05), keď navyše znenie petitu sťažnosti vzhľadom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľov nemá ústavný súd dôvod spochybňovať.

Týmito pravidlami sa ústavný súd spravoval aj pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľov. V danom prípade to znamenalo, že ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť iba v rozsahu korešpondujúcom s návrhom na rozhodnutie vo veci samej (petitom).

Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 78/05) vyplýva, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. Inak povedané, o prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. v spojení s ich porušením. Pokiaľ však sťažovatelia porušenie čl. 46 až čl. 48 ústavy nenamietali, resp. nenavrhlí vysloviť ich porušenie, ústavný súd nebol oprávnený porušenie týchto článkov ústavy preskúmať a vysloviť ich porušenie, resp. v súvislosti s porušením týchto článkov ústavy vysloviť aj porušenie čl. 20 ods. 1 ústavy.

Z týchto dôvodov ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2010